

Sygn. akt III U 97/15

WYROK W IMIENIU RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

Dnia 27 kwietnia 2015 r.

Sąd Okręgowy w Przemyślu III Wydział Pracy i Ubezpieczeń Społecznych

w składzie:

Przewodniczący SSO Lucyna Oleszek

Protokolant sekretarz sądowy Agnieszka Radochońska

po rozpoznaniu w dniu 27 kwietnia 2015 r. w Przemyślu

na rozprawie

sprawy Z. B.

przeciwko Zakładowi Ubezpieczeń Społecznych Oddziałowi w R.

o ustalenie kapitału początkowego

na skutek odwołania Z. B.

od decyzji Zakładu Ubezpieczeń Społecznych Oddziału w R.

z dnia 18 grudnia 2014 r. **nr** (...)

I. **z m i e n i a** zaskarżoną decyzję w ten sposób, że do ustalenia wartości kapitału początkowego wnioskodawcy Z. B. uwzględni okresy jego zatrudnienia:

1) 2.01.1970 r. - 30.09.1972 r.

2) 1.05.1977 r. - 30.06.1977 r.

3) 1.07.1977 r. - 29.02.1980 r.

4) 1.03.1980 r. - 31.12.1980 r.

5) 1.01.1981 r. - 30.09.1982 r.

II. **s t w i e r d z a**, że Zakład Ubezpieczeń Społecznych Oddział w R. nie ponosi odpowiedzialności za opóźnienie w ustaleniu wartości kapitału początkowego.

Sygn. akt III U 97/15

UZASADNIENIE

wyroku z dnia 27 kwietnia 2015 r.

Decyzją z dnia 18 grudnia 2014 r., znak: (...) - 2004 Zakład Ubezpieczeń Społecznych Oddział w R. ponownie ustalił wnioskodawcy Z. B. kapitał początkowy na dzień 1 stycznia 1999 r. w wysokości 174.742,81 zł.

W uzasadnieniu powołano przepisy ustawy z dnia 17 grudnia 1998 r. o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych (Dz. U. z 2013 r., poz. 1440 ze zm.) i podano, iż do obliczenia podstawy kapitału początkowego oraz obliczenia wskaźnika wysokości tej podstawy (166,74%) przyjęto przeciętną podstawę wymiaru składek na ubezpieczenie społeczne z 10 kolejnych lat kalendarzowych tj. od 1.01.1989 r. do 31.12.1998 r. Do ustalenia wartości kapitału początkowego uwzględniono łącznie 22 lata, 10 miesięcy okresów składkowych.

Równocześnie organ rentowy, z uwagi na brak stosownej dokumentacji, bądź jej niekompletność, pominął następujące okresy zatrudnienia wnioskodawcy:

- od 2 stycznia 1970 r. do 30 września 1972 r.
- od 1 maja 1977 r. do 30 czerwca 1977 r.,
- od 1 lipca 1977 r. do 29 lutego 1980 r.,
- od 1 marca 1980 r. do 31 grudnia 1980 r.,
- od 1 stycznia 1981 r. do 30 września 1982 r.

Wnioskodawca Z. B. w dniu 7 stycznia 2015 r. złożył odwołanie od tej decyzji, domagając się jej zmiany poprzez przyjęcie do obliczenia wysokości kapitału początkowego jego zatrudnienia w spornych okresach.

W uzasadnieniu podał, że we wszystkich spornych okresach pozostawał w zatrudnieniu pracowniczym. Dodatkowo z okresów pracy w Rolniczych Spółdzielniach Produkcyjnych wykazane zostały dniówki obrachunkowe, z liczby których wynika, że pracował w pełnym wymiarze etatu. Niemniej z uwagi na brak kompletnych dokumentów osobowych, na potwierdzenie okresów faktycznego zatrudnienia, odwołał się do zeznań świadków.

W odpowiedzi na odwołanie organ rentowy wniosł o jego oddalenie z tych samych przyczyn, które stanowiły o wydaniu zaskarżonej decyzji.

Wskazano, że istota sporu sprowadza się do ponownego ustalenia kapitału początkowego poprzez zmianę stażu ubezpieczeniowego wnioskodawcy. Zakład przeliczył wysokość kapitału początkowego wnioskodawcy w związku ze złożeniem przez niego w dniu 27 listopada 2014 r. wniosku emerytalnego. Analizując ponownie dokumentację z okresu zatrudnienia wnioskodawcy pominięto przedstawione dokumenty ze spornych okresów zatrudnienia. Dołączone świadectwa pracy nie zawierają bowiem prawidłowych informacji dotyczących okresów oraz podstawy zatrudnienia wnioskodawcy.

Sąd Okręgowy w Przemyślu –III Wydział Sąd Pracy i Ubezpieczeń Społecznych

ustalił następujący stan faktyczny:

Wnioskodawca Z. B. urodzony (...) w dniu 11 marca 2004 r. złożył wniosek o ustalenie kapitału początkowego.

Decyzją z dnia 23 stycznia 2007 r. Zakład Ubezpieczeń Społecznych Oddział w R. ustalił wnioskodawcy kapitał początkowy na dzień 1 stycznia 1999 r. Wartość kapitału początkowego na dzień 1 stycznia 1999 r. ustalono na kwotę 227.728,49 zł. Do obliczenia podstawy wymiaru kapitału początkowego oraz obliczenia wskaźnika wysokości tej podstawy (166,74%) przyjęto przeciętną podstawę wymiaru składek na ubezpieczenie społeczne z 10 kolejnych lat kalendarzowych tj. od 1.01.1989 r. do 31.12.1998 r. Do ustalenia wartości kapitału początkowego uwzględniono łącznie 31 lat okresów składkowych.

Dowód: 1) Akta organu rentowego (kapitałowe):

- wniosek o ustalenie kapitału początkowego z dnia 11.03.2004 r.,
- kwestionariusz zatrudnienia
- decyzja kapitałowa z dnia 23.01.2007 r.

W dniu 27 listopada 2014 r. wnioskodawca złożył wniosek o emeryturę. W związku z tym z urzędu dokonano ponownego ustalenia kapitału początkowego, poprzez weryfikację dokumentacji złożonej przy pierwszym wniosku. W wyniku tego ponownie ustalono wysokość kapitału początkowego na dzień 1 stycznia 1999 r. w wysokości 174.742,81 zł tj. mniej niż pierwotnie. Do ustalenia wartości kapitału początkowego uwzględniono wnioskodawcy jedynie 22 lata i 10 miesięcy okresów składkowych. Pominięto następujące okresy jego zatrudnienia:

- od 2 stycznia 1970 r. do 30 września 1972 r.
- od 1 maja 1977 r. do 30 czerwca 1977 r.
- od 1 lipca 1977 r. do 29 lutego 1980 r.
- od 1 marca 1980 r. do 31 grudnia 1980 r.
- od 1 stycznia 1981 r. do 30 września 1982 r.

W tym zakresie wydano zaskarżoną decyzję z dnia 18 grudnia 2014 r.

Dowód: 1) Akta organu rentowego (emerytalne):

- wniosek o emeryturę z dnia 27.11.2014 r.,

1) Akta organu rentowego (kapitałowe):

- decyzja kapitałowa z dnia 18.12.2014 r.

Ponadto Sąd ustalił, że wnioskodawca Z. B. z zawodu zootechnik, ostatnio zatrudniony jako pracownik banku pracę zawodową rozpoczął 1 stycznia 1968 r. w Kółku Rolniczym w M. jako kierowca ciągnika i pracował tam do końca 1969 r. Następnie jako robotnik leśny podjął pracę fizyczną w Nadleśnictwie R. i w zatrudnieniu pozostawał do 30 września 1972 r. Faktycznie pracował na terenie leśnictwa D. razem ze świadkiem J. P. (1) oraz W. B. (1). Pracowali oni przy wszystkich pracach zleconych przez gajowego, a dotyczących pielęgnacji upraw leśnych w młodnikach, przy wyрубie drzewa oraz wywózce ściarki. Praca odbywała się na akord, wszystkie czynności były dokumentowane i rozliczane przez gajowego lub leśniczego. Już w czasie tego zatrudnienia wnioskodawca zaczął pracować jako kierowca, otrzymał ciągnik z tzw. „budą”, w której dowoził pracowników do lasu. Formalnie jako kierowca ciągnika w Nadleśnictwie R., w leśnictwie D. został przyjęty w dniu 21 października 1972 r. Zatrudniono go wówczas do pracy jako stałego robotnika leśnego i w zatrudnieniu pozostawał tam do 28 lutego 1974 r.

Równocześnie Sąd ustalił, że obszar Nadleśnictwa R. był wielokrotnie reorganizowany, a siedziba nadleśnictwa zmieniana. Wszystkie agendy i dokumenty Nadleśnictwa R. działającego w latach 1945-1972 miało przejąć Nadleśnictwo O.. W związku z jedną z reorganizacji Nadleśnictwo R. z dniem 1 stycznia 1973 r. weszło bowiem w skład (...). Jednak obecnie zachowała się jedynie część dokumentacji osobowej wnioskodawcy za lata 1972-1973, w tym życiorys, podanie o pracę oraz umowa o pracę i listy płac robotników stałych.

Dowód: 1) Akta organu rentowego (kapitałowe):

- świadectwa pracy z dnia 15.02.1982 r. i 22.11.1982 r.,

- oświadczenia wnioskodawcy z dnia 27.02.2004 r.

- Zaświadczenie Nadleśnictwa O. z dnia 22.11.1982 r.,

- zeznania świadków W. B. i J. P.,

2) dokumentacja osobowa (podanie, życiorys, kwestionariusz osobowy, umowa o pracę z dnia 21.10.1972 r.) k. 30,

3) pismo Nadleśnictwa J. z dnia 25.02.2015 r. k. 24,

4) książka ewidencji robotników leśnych za lata 1972-1974 k. 25-26,

5) listy płac robotników leśnych za lata 1972-1974,

6) zeznania świadka J. P. (e-protokół z dnia 27.04.2015. r. - 11 min.),

7) zeznania wnioskodawcy (e-protokół z dnia 27.04.2015. r. - 1 godz. 4 min.).

Następnie za porozumieniem między zakładami pracy wnioskodawca został zatrudniony w Urzędzie Gminy w L. jako droźnik gminny w Wydziale Gospodarki Komunalnej. Odpowiadał za stan dróg gminnych i ich bieżące utrzymanie. W tym charakterze pracował od 1 marca 1974 r. do 31 grudnia 1975 r. Równocześnie uczył się w Technikum Rolniczym w O..

W czasie tego zatrudnienia, pismem z dnia 24 grudnia 1975 r. Dyrektor Oddziału w L. Powiatowej Spółdzielni (...) w J. wystąpił do Naczelnika Gminy w L. o przekazanie, za porozumieniem stron, pracownika tj. wnioskodawcy. W rezultacie z dniem 1 stycznia 1976 r. został on przyjęty do pracy na stanowisku organizatora obsługi rolnictwa. Do jego obowiązków należało przede wszystkim organizowanie i kontrola obsługi producentów rolnych przez spółdzielnię, prowadzenie instruktażu pracowników spółdzielni. Umowa o pracę została rozwiązana z dniem 30 kwietnia 1977 r. za porozumieniem stron. Wnioskodawca, na własną prośbę, został ponownie przekazany do pracy w Urzędzie Gminy w L.. Od 1 maja 1977 r. podjął tam pracę na stanowisku instruktora rolnego. Praca ta, mimo wcześniejszych ustaleń stron, okazała się mało atrakcyjna finansowo, stąd za porozumieniem zakładów pracy już z dniem 1 lipca 1977 r. wnioskodawca przeszedł do pracy w Rolniczej Spółdzielni Produkcyjnej w M..

Został tam zatrudniony na stanowisku zootechnika, legitymował się już ukończeniem technikum rolniczego. Odpowiadał za produkcję zwierzęcą tj. hodowlę trzody chlewnej, byków i cieląt oraz za rozdział pasz, koncentratów i zabezpieczenie karmy dla zwierząt. Pracę rozpoczynał codziennie o godzinie 5 rano, po rozdziale i wydaniu paszy od około godziny 8-9 zajmował się pracą administracyjną. Około godziny 18-19 ponownie wydzielał paszę. W tej Spółdzielni pracował do 29 lutego 1980 r. Równocześnie kontynuował naukę na studiach wyższych rolniczych. Razem z wnioskodawcą pracowali świadkowie T. K. i B. B. (1). Pierwszy z nich w zatrudnieniu pozostawał od 1978 r. do 1990 r. na stanowisku magazyniera pasz, części oraz paliw, jego praca również była wynagradzana według dniówek obrachunkowych, średnio wypracowywał 60 dniówek w miesiącu. Natomiast B. B. (1) pracował jako traktorzysta przez 20 lat. Wszystkich rozliczeń m.in. pracowników dokonywał główny księgowy R. S..

Następnie od 1 marca 1980 r. do 31 grudnia 1980 r. wnioskodawca pracował w Rolniczej Spółdzielni Produkcyjnej w B. na stanowisku kierownika produkcji roślinnej. Odpowiadał wówczas za produkcję rolną na polach, gdzie siano zboża i sadzono ziemniaki oraz za produkcję ogrodniczą prowadzoną w tunelach. Natomiast z dniem 1 stycznia 1981 r. przeszedł do pracy w Rolniczej Spółdzielni Produkcyjnej w T.. Był współzałożycielem tej Spółdzielni i najpierw pracował jako kierownik produkcji, a następnie przewodniczący Zarządu, w zatrudnieniu pozostawał do 30 września 1982 r.

Pracując w Rolniczych Spółdzielniach Produkcyjnych wnioskodawca był ich członkiem, jego wynagrodzenie uzależnione było od przepracowanych dniówek obrachunkowych. Faktycznie było stałe według ustalonej kwoty.

W okresie zatrudnienia wnioskodawcy w Rolniczej Spółdzielni Produkcyjnej w B. pracowali też świadkowie: M. S. (1) i Z. S. (1). M. S. (1) był zatrudniony w latach 1978-1986 jako kierowca, magazynier oraz p.o. Prezesa. Natomiast Z. S. (1) w latach 1978-1988 r. była pracownikiem ogrodu. W tym okresie Spółdzielnia prowadziła uprawy warzywne w około 20-30 tunelach na gruntach o pow. około 30 arów. Uprawiano paprykę, pomidory i ogórki. Oprócz tego uprawiano zboża i ziemniaki. Wnioskodawca jako kierownik produkcji roślinnej odpowiadał za organizację pracy. Oprócz kilkunastu stałych pracowników, zatrudniano też sezonowych robotników. Stali pracownicy byli równocześnie członkami Spółdzielni, ich wynagrodzenie było liczone według dniówek obrachunkowych. Pensja była wypłacana co miesiąc w formie zaliczki.

Z kolei w Rolniczej Spółdzielni Produkcyjnej w T. w latach 1981-1987 i 1971-1991 pracowali świadkowie W. B. (3) - księgowa i główna księgowa oraz K. N. (1) - mechanik i stróż. Spółdzielnia prowadziła produkcję roślinną i zwierzęcą, hodowano przede wszystkim świnie i bydło. Na około 200 ha ziemi uprawiano kukurydzę, zboża i ziemniaki. W latach 80-tych ubiegłego wieku Spółdzielnia ta została przejęta - wchłonięta przez Rolniczą Spółdzielnię Produkcyjną w M..

Dowód: 1) Akta organu rentowego (kapitałowe):

- świadectwa pracy z dnia 30.12.1975 r. i 3.02.1983 r. z Urzędu Gminy w L.,

- świadectwa pracy z dnia 27.05.1980 r., 31.12.1980 r. i 30.09.1982 r. z (...) w M., B. i T.,

2) Akta osobowe GS (...) Oddział w L. (zakres czynności, podanie o przeniesienie z dnia 24.12.1975 r., rozwiązanie umowy o pracę z dnia 30.04.1977 r., świadectwo pracy z dnia 2.05.1977 r.),

3) zeznania świadków (e-protokół z dnia 27.04.2015. r.):

- T. K. - 17 min.,

- B. B. - 26 min.,

- M. S. - 33 min.,

- Z. S. - 40 min.,

- W. B. - 47 min.,

- K. N. - 54 min.

4) zeznania wnioskodawcy (e-protokół z dnia 27.04.2015. r. - 1 godz. 4 min.).

Z dniem 1 października 1982 r. wnioskodawca został zatrudniony w Banku Spółdzielczym w L., a od 1 stycznia 2002 r. w Banku Spółdzielczym w Ż. Oddział w L.. Na stanowisku Dyrektora Oddziału pracował nieprzerwanie do 31 grudnia 2014 r. tj. do przejścia na emeryturę.

Równocześnie Sąd ustalił, że wnioskodawca podejmując pracę w Banku Spółdzielczym po raz pierwszy zaczął gromadzić dokumentację dotyczącą przebiegu swojej pracy zawodowej. O ile dysponował świadectwami pracy wystawionymi na bieżąco przez Rolnicze Spółdzielnie Produkcyjne w M., B. i T., to dopiero w 1982 i 1983 r. otrzymał świadectwa pracy z Urzędu Gminy w L. oraz z Nadleśnictwa O..

Dyrektor Oddziału Wojewódzkiego Banku Spółdzielczego w L. w dniu 18 października 1985 r. zatwierdził kartę okresów pracy wnioskodawcy, uprawniających go do dodatku za wysługę lat oraz do nagrody jubileuszowej. Przyjęto m.in., że pracował on w okresach:

- od 2 stycznia 1970 r. do 28 lutego 1974 r. w Nadleśnictwie O.,

- od 1 marca 1974 r. do 31 grudnia 1975 r. w Urzędzie Gminy L.,
- od 1 stycznia 1976 r. do 30 kwietnia 1977 r. w GS (...) Oddział w L.,
- od 1 maja 1977 r. do 30 czerwca 1977 r. w Urzędzie Gminy w L.,
- od 1 lipca 1977 r. do 29 lutego 1980 r. w Rolniczej Spółdzielni Produkcyjnej w M.,
- od 1 marca 1980 r. do 31 grudnia 1980 r. w Rolniczej Spółdzielni Produkcyjnej w B.,
- od 1 stycznia 1981 r. do 30 września 1982 r. w Rolniczej Spółdzielni Produkcyjnej w T..

Ponadto okazało się, że (...) Związek Spółdzielni Produkcji Rolnej w R. nie przejął akt archiwalnych po zlikwidowanych Rolniczych Spółdzielniach Produkcyjnych w M., B. i T.. Dokumentacji Spółdzielni nie przekazano też do Urzędu Gminy w L..

Dowód: 1) Akta organu rentowego (kapitałowe):

- świadectwa pracy z dnia 15.02.1982 r. i 22.11.1982 r.,

2) Akta organu rentowego (emerytalne):

- świadectwo pracy z dnia 31.12.2014 r.,

3) Karta okresów pracy z dnia 18.10.1985 r. k. 45

4) pismo (...) w R. z dnia 16.02.2015 r. k. 15,

5) zeznania wnioskodawcy (e-protokół z dnia 27.04.2015. r. - 1 godz. 4 min.).

Decyzją z dnia 22 grudnia 2014 r. (...) Oddział w R. przyznał wnioskodawcy prawo do emerytury, począwszy od 1 listopada 2014 r. Obliczenia wysokości emerytury dokonano na podstawie przepisów art. 53, art. 26 oraz art. 26 ustawy o emeryturach i rentach z FUS. Najkorzystniejsza okazała się emerytura kapitałowa, ustalona na podstawie art. 26 w kwocie 4.211,89 zł brutto. Przy czym jej wypłatę zawieszono w związku z kontynuacją zatrudnienia.

Następnie decyzją z dnia 12 stycznia 2015 r. organ rentowy ponownie ustalił wnioskodawcy wysokość i podjął wypłatę emerytury, ustalając ją na kwotę 4.261,07 zł brutto.

Dowód: 1) Akta organu rentowego (emerytalne):

- decyzje emerytalne z dnia 22.12.2014 r. i 12.01.2015 r.

Sąd ustalił też, że wnioskodawca u urodzenia mieszka w domu rodzinnym w M.. Od dzieciństwa, jako jedyne dziecko, pomagał mamie w prowadzeniu 5 ha gospodarstwa rolnego. Pracę na tym gospodarstwie łączył ze swoją pracą zawodową.

Dowód: 1) zeznania wnioskodawcy (e-protokół z dnia 27.04.2015. r. - 1 godz. 4 min.).

Dokonując tych ustaleń Sąd oparł się na dokumentach zgromadzonych w aktach organu rentowego oraz w aktach osobowych wnioskodawcy z okresu jego zatrudnienia

w Gminnej Spółdzielni (...) Oddział w L.. Na podstawie tych dokumentów można stwierdzić, w jakim okresie i w jakim charakterze wnioskodawca pracował zarówno w tej Spółdzielni, ale też w Urzędzie Gminy w L.. Ponadto za wiarygodne Sąd uznał dokumenty z okresu pracy wnioskodawcy w Nadleśnictwie O. od 1972-1974 r. Strona przeciwna nie kwestionowała ich w toku procesu. Korzystają, więc one z domniemania prawdziwości zawartych w nich oświadczeń z mocy art. 244 i nast. k.p.c.

Za wiarygodne Sąd uznał też zeznania świadków, którzy pracowali razem z wnioskodawcą w spornych okresach jego zatrudnienia. Wskazali oni na jakich stanowiskach pracował wnioskodawca, jak wyglądała organizacja pracy oraz na jakich zasadach ustalano wynagrodzenie pracowników - członków rolniczych spółdzielni produkcyjnych.

Zeznania świadków łącznie z zeznaniami wnioskodawcy oraz dowody z dokumentów wzajemnie się potwierdzają i uzupełniają, są one wiarygodnym źródłem ustaleń faktycznych. Wynika z nich, jaką pracę i w jakich warunkach wykonywał wnioskodawca.

Mając powyższe na uwadze Sąd zważył, co następuje:

Odwołanie wnioskodawcy Z. B. okazało się uzasadnione.

Zgodnie z treścią przepisu art. 173 ust. 1 i 3 ustawy z dnia 17 grudnia 1998 r. o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych (tj. Dz. U. z 2013 r. poz. 1440 ze zm.) dla ubezpieczonych urodzonych po dniu 31 grudnia 1948 r., którzy przed dniem wejścia w życie ustawy opłacali składki na ubezpieczenie społeczne lub za których składki opłacali płatnicy składek, ustala się kapitał początkowy. Wartość kapitału początkowego ustala się na dzień wejścia w życie ustawy tj. na dzień 1 stycznia 1999 r. Następnie w art. 174 ust. 2 i 3 przyjęto, że przy ustalaniu kapitału początkowego przyjmuje się przebyte przed dniem wejścia w życie ustawy okresy składkowe (art. 6) i nieskładkowe (art. 7) w wymiarze nie większym niż określony w art. 5 ust. 2, zaś podstawę wymiaru kapitału początkowego ustala się na zasadach określonych w art. 15, 16 i 17 ust. 1 i 3 oraz art. 18, z tym, że okres kolejnych 10 lat kalendarzowych ustala się z okresu przed dniem 1 stycznia 1999 r. Ogólne zasady ustalania podstawy wymiaru kapitału początkowego w istocie uregulowane są więc w art. 15 ust. 1, zgodnie z którym podstawę wymiaru emerytury i renty stanowi przeciętna podstawa wymiaru składki na ubezpieczenie społeczne w okresie kolejnych 10 lat kalendarzowych wybranych przez zainteresowanego z ostatnich 20 lat kalendarzowych poprzedzających bezpośrednio rok, w którym zgłoszono wniosek o emeryturę lub rentę. Przy czym przy ustalaniu kapitału początkowego zainteresowanemu pozostawiony jest wybór okresu, z którego podstawa wymiaru składek przyjmowana jest do podstawy wymiaru kapitału początkowego, tylko w granicach określonych powołanymi wyżej przepisami.

Ustawą z dnia 28 lipca 2011 r. (Dz. U. Nr 187, poz. 1112) zmieniono ustawę o emeryturach i rentach z FUS z dniem 23 września 2011 r. W wyniku tej nowelizacji (art. 1 pkt 3 lit. b) zmieniono brzmienie art. 174 ust. 3 i dodano ust. 3b. Zmienione przepisy dotyczyły sposobu obliczania kapitału początkowego. W pierwszej kolejności zniesione zostało ograniczenie prawa wyboru okresu kolejnych 10 lat kalendarzowych do lat 1980-1998 i umożliwiono wybranie 10 kolejnych lat z okresu sprzed wejściem w życie ustawy o emeryturach i rentach. Ponadto przyjęto, że jeżeli okres wskazany do ustalenia podstawy wymiaru kapitału początkowego obejmuje rok kalendarzowy, w którym ubezpieczony po raz pierwszy przystąpił do ubezpieczenia społecznego na podstawie przepisów prawa polskiego i dlatego pozostawał w ubezpieczeniu społecznym jedynie przez część miesiący tego roku, do obliczenia stosunku sumy kwot podstaw wymiaru składek i kwot, o których mowa w art. 15 ust. 3, w okresie tego roku do przeciętnego wynagrodzenia, przyjmuje się sumę kwot przeciętnego miesięcznego wynagrodzenia ogłoszonego za ten rok kalendarzowy odpowiednią do liczby miesięcy pozostawania w ubezpieczeniu.

Kolejna zmiana przepisu art. 174 ust. 3b została wprowadzona z dniem 1 października 2013 r. ustawą z dnia 21 czerwca 2013 r. o zmianie ustawy o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych (Dz. U. poz. 960). Wprowadzono nowe brzmienie tego przepisu przyjmując, że jeżeli okres wskazany do ustalenia podstawy wymiaru kapitału początkowego obejmuje rok kalendarzowy, w którym ubezpieczony pozostawał w ubezpieczeniu społecznym na podstawie przepisów prawa polskiego jedynie przez część miesiący tego roku, do obliczenia stosunku sumy kwot podstaw wymiaru składek i kwot, o których mowa w art. 15 ust. 3, w okresie tego roku do przeciętnego wynagrodzenia, przyjmuje się sumę kwot przeciętnego miesięcznego wynagrodzenia ogłoszonego za ten rok kalendarzowy odpowiednią do liczby miesięcy pozostawania w ubezpieczeniu.

Mając na uwadze powołane przepisy należy stwierdzić, że kapitał początkowy jest ustalany dla osób urodzonych po 1948 roku, które przed 1 stycznia 1999 r. wykonywały pracę lub inną działalność objętą ubezpieczeniem społecznym i w związku z tym opłacały składki na to ubezpieczenie. Kapitał początkowy oblicza się po to, aby okresy składkowe i nieskładkowe sprzed 1 stycznia 1999 r. „zamienić” na kwotę umownego kapitału, stanowiącego punkt wyjścia dla kapitału zbieranego już ze składek na ubezpieczenie emerytalne, wpłacanych po dniu 1 stycznia 1999 r.

Nadto należy wskazać, że zgodnie z art. 173 ust. 2 ustawy o emeryturach i rentach z FUS, kapitał początkowy stanowi równowartość kwoty obliczonej według zasad określonych w art. 174 pomnożonej przez wyrażone w miesiącach średnie dalsze trwanie życia ustalone zgodnie z art. 26 ust. 3 dla osób w wieku 62 lat. Wartość średniego dalszego trwania życia wynika z treści komunikatu Prezesa GUS z 25 marca 1999 r. w sprawie tablicy średniego dalszego trwania życia kobiet i mężczyzn (M.P. Nr 12, poz.173) i wynosi 209 miesięcy.

Równocześnie według przepisu art.175 ust. 4 ustawy emerytalnej, ponowne ustalenie wysokości kapitału początkowego następuje w okolicznościach określonych w art. 114. Przepis art. 114 ust.1 stanowi natomiast, że prawo do świadczeń lub ich wysokość ulega ponownemu ustaleniu na wniosek osoby zainteresowanej lub z urzędu, jeżeli po uprawomocnieniu się decyzji w sprawie świadczeń zostaną przedłożone nowe dowody lub ujawniono okoliczności istniejące przed wydaniem tej decyzji, które mają wpływ na prawo do świadczeń lub na ich wysokość.

Okresy pracy, co do zasady stwierdza zakład pracy na podstawie posiadanej dokumentacji - w świadectwie pracy. Dokument taki lub inne zaświadczenie zakładu pracy powinno potwierdzać charakter i stanowisko pracy w poszczególnych okresach oraz inne okoliczności, od których uzależnione jest przyznanie emerytury.

Poza sporem w nin. sprawie pozostaje wiek ubezpieczonego (66 lat), natomiast spór dotyczy stażu ubezpieczeniowego uwzględnionego przez organ rentowy przy obliczaniu wartości kapitału początkowego. O ile pierwotnie w 2007 r. organ rentowy uwzględnił wnioskodawcy 31 lat okresów składkowych, to obecnie w zaskarżonej decyzji przyjął jedynie 23 lata (po zaokrągleniu). Pominął bowiem okresy pracy wnioskodawcy:

- od 2 stycznia 1970 r. do 30 września 1972 r. w Nadleśnictwie O. (2 lata, 9 miesięcy)
- od 1 maja 1977 r. do 30 czerwca 1977 r. w Urzędzie Gminy w L. (2 miesiące)
- od 1 lipca 1977 r. do 29 lutego 1980 r. w Rolniczej Spółdzielni Produkcyjnej w M. (2 lata, 8 miesięcy) - w odpowiedzi na odwołanie błędnie wskazano, że w B.,
- od 1 marca 1980 r. do 31 grudnia 1980 r. w Rolniczej Spółdzielni Produkcyjnej w B. (10 miesięcy) - w odpowiedzi na odwołanie błędnie wskazano, że w T.,
- od 1 stycznia 1981 r. do 30 września 1982 r. w Rolniczej Spółdzielni Produkcyjnej w T. (1 rok i 9 miesięcy) - w odpowiedzi na odwołanie błędnie wskazano, że w L..

Łącznie pominięto 8 lat i 2 miesiące.

Z uwagi na niekompletność dokumentów osobowych spór w istocie sprowadzał się do ustalenia, w jakich faktycznie okresach wnioskodawca był zatrudniony u kolejnych pracodawców oraz czy pracując w Rolniczych Spółdzielniach Produkcyjnych w M., B. i T. był członkiem tych Spółdzielni. Te okoliczności Sąd wyjaśnił w oparciu o zeznania świadków oraz wnioskodawcy, a także na podstawie szacunkowych dokumentów. Świadczenie zgodnie potwierdzili, że w spornych okresach zatrudnienia wnioskodawca pracował tak jak inni robotnicy w Nadleśnictwie R.. W spółdzielniach był zatrudniony zaś jako członek i współzałożyciel.

W rozpoznawanej sprawie istotne okazały się zeznania świadków J. P., T. K., B. B., M. S., Z. S., W. B. i K. N., którzy współpracowali razem z wnioskodawcą. Charakter Spółdzielni, w których pracował wnioskodawca, świadectwa pracy wystawione bezpośrednio po ustaniu zatrudnienia oraz jednoznaczne i spójne zeznania świadków wskazują, że w spornych okresach pracował on kolejno jako zootechnik, kierownik produkcji rolnej i roślinnej oraz przewodniczący

Zarządu. Ponadto na podstawie zeznań świadka J. P. oraz zeznań wnioskodawcy, jak też karty przebiegu pracy zawodowej, sporządzonej w Banku Spółdzielczym w L. w 1985 r. Sąd przyjął, że w Nadleśnictwie R. wnioskodawca zaczął pracę już od 2 stycznia 1970 r., pracując najpierw jako robotnik leśny, a następnie jako kierowca ciągnika i robotnik leśny. Faktu tego zatrudnienia nie podważa to, że w tym czasie jako jedyne dziecko pomagał też mamie w prowadzeniu gospodarstwa rolnego, położonego w M..

Z kolei okres i charakter pracy wnioskodawcy w Urzędzie Gminy w L. w latach 1974-1975 pośrednio wynika z wymiany, zachowanej w oryginale, korespondencji między zakładami pracy tj. Naczelnikiem Urzędu Gminy w L. i Dyrektorem Oddziału Gminnej Spółdzielni (...) w L. z grudnia 1975 r., a dotyczącej przejścia pracownika.

Równocześnie wnioskodawca wykazał że:

- od 1 lipca 1977 r. do 29 lutego 1980 r. w Rolniczej Spółdzielni Produkcyjnej w M. (2 lata, 8 miesięcy)
- od 1 marca 1980 r. do 31 grudnia 1980 r. w Rolniczej Spółdzielni Produkcyjnej w B. (10 miesięcy)
- od 1 stycznia 1981 r. do 30 września 1982 r. w Rolniczej Spółdzielni Produkcyjnej w T. (1 rok i 9 miesięcy) był zatrudniony w ramach spółdzielczego stosunku pracy. W świadectwach pracy, które otrzymał bezpośrednio po ustaniu zatrudnienia, a które przedstawił w 1982 r. w Banku Spółdzielczym wykazano też „dniówki obrachunkowe”. Przy czym jak zeznali zgodnie świadkowie oraz wnioskodawca pensja pracowników była stała, a faktycznie przepracowywali znacznie więcej dniówek niż wykazano w świadectwach pracy. Okoliczność, że w świadectwach pracy posłużono się nomenklaturą sprzed 1962 r. nie uzasadnia pominięcia okresu faktycznego zatrudnienia wnioskodawca.

Ww. okresy winny być uwzględnione na podstawie art. 6 ust. 2 pkt 12 ustawy o emeryturach i rentach z FUS w zw. z art. 4 dekretu z dnia 4 marca 1976 r. o ubezpieczeniu społecznym członków rolniczych spółdzielni produkcyjnych i spółdzielni kółek rolniczych oraz ich rodzin (Dz. U. z 1983 r. nr 27 poz. 135 ze zm.). Zgodnie z tymi przepisami przy ustalaniu okresu pracy w spółdzielni wymaganego do uzyskania świadczeń za dzień pracy uważa się 8 godzin pracy, a przed dniem 1 lipca 1962 r. dzień, który stanowił podstawę do obliczenia dniówki obrachunkowej. Świadczenia z ubezpieczenia społecznego przysługiwały członkom spółdzielni z tytułu pracy w spółdzielni, przy czym sam fakt członkostwa w spółdzielni bez wykonywania pracy nie rodził obowiązku ubezpieczenia, a także nie uprawniał do świadczeń. Wnioskodawca w toku postępowania wykazał, że w rolniczych spółdzielniach produkcyjnych we wskazanych okresach pracował stale i w pełnym wymiarze czasu pracy.

W tym miejscu należy wyjaśnić, że samo podleganie obowiązkowi ubezpieczenia przez członków rolniczych spółdzielni produkcyjnych nie jest wystarczające do zaliczenia okresu ubezpieczenia z tytułu pracy w takiej spółdzielni do okresów składkowych. Uwzględniając kontekst systemowy ubezpieczeń społecznych sprzed reformy w 1991 r. trzeba bowiem stwierdzić, że na podleganie ubezpieczeniu społecznemu miał wpływ wymiar świadczonej pracy. Wprowadzona w przepisie art. 4 powołanego dekretu zasada ustalania okresu pracy w spółdzielni wymaganego do uzyskania świadczeń przez uznawanie za dzień pracy 8 godzin pracy, za miesiąc – 20 dni dla mężczyzny i 13 dni dla kobiety oraz za rok pracy – rok obrachunkowy, w którym mężczyzna przepracował w spółdzielni co najmniej 240 dni, a kobieta co najmniej 150 dni (bądź też okresów krótszych w przypadku użytkowania działki przyzagrodowej lub dostarczania spółdzielni produktów rolnych wytworzonych w prowadzonym przez siebie gospodarstwie rolnym) decydowała również o podleganiu ubezpieczeniu społecznemu (wyrok Sądu Najwyższego z dnia 24 maja 2012 r., II UK 255/11, nie publ.). W związku z tym należy stwierdzić, że aktualne pozostaje stanowisko Sądu Najwyższego, zgodnie z którym w stosunku do członków rolniczej spółdzielni produkcyjnej istotne znaczenie dla zaliczenia roku pracy do okresu zatrudnienia wymaganego do uzyskania świadczenia z ubezpieczenia społecznego jest przepracowanie w tym roku określonej ilości dni, a nie faktyczny okres pozostawania w ubezpieczeniu (wyroki SN z dnia 5 maja 1979 r., II UR 7/79, Nowe Prawo 1981 nr 6, s. 87; z dnia 12 maja 1999 r., II UKN 624/98, OSNAPiUS 2000 nr 14, poz. 556 i z dnia 1 września 2010 r., II UK 80/10, nie publ.). Pogląd ten w drodze analogii znajduje zastosowanie również w odniesieniu do kwalifikacji okresu zatrudnienia w rolniczej spółdzielni produkcyjnej jako okresu składkowego przy ustalaniu wartości kapitału początkowego.

W rozpoznawanej sprawie, biorąc pod uwagę charakter zatrudnienia wnioskodawcy, Sąd przyjął, że wykonywał on w spornych okresach szereg prac w Rolniczych Spółdzielniach Produkcyjnych, które bez wątpienia musiały się wiązać z realizowaniem obowiązków pracowniczych w taki sposób jaki jest charakterystyczny dla realizowania obowiązków pracowniczych w ramach stosunku pracy. Obowiązki zootechnika, kierownika produkcji rolnej i roślinnej są obowiązkami typowo pracowniczymi, które muszą być realizowane w ramach takiej formuły, jaka odpowiada zatrudnieniu na podstawie umowy o pracę. Wnioskodawca był wprawdzie zatrudniony z tytułu członkostwa w Rolniczych Spółdzielniach Produkcyjnych, Spółdzielnię w T. nawet zakładał, niemniej jednak wykonywał swoje obowiązki, tak jak obowiązki pracownicze, co wynika wprost z zeznań świadków oraz wnioskodawcy.

Równocześnie w zachowanych świadectwach pracy wykazano dniówki obrachunkowe, które wprawdzie nie są miarodajne do ustalenia dokładnej ilości dni pracy, (co wprost pozwoliłoby na ustalenie co do minimalnej ilości dni, gwarantującej możliwość zaliczenia roku jako pełnego roku do okresu stażowego), ale łącznie z wysokością wypłacanego wynagrodzenia wskazują, że wnioskodawca pracował w pełnym wymiarze czasu pracy. Wysokość wynagrodzenia wnioskodawcy w 1980 r. - 5.000,- zł i 6.750,- zł oraz w 1982 r. - 11.400,- zł nie odbiega od przeciętnego wynagrodzenia obowiązującego w tych okresach, które wynosiło odpowiednio: w 1980 r. - 6.040,-zł, a w 1982 r. - 11.631,- zł. Zestawienie to również odzwierciedla pełnoetatowe wynagrodzenie wnioskodawcy.

W ocenie Sądu Okręgowego, fakt wykonywania przez wnioskodawcę pracy we wskazanych zakładach pracy znajduje potwierdzenie w zebranych w sprawie materiale dowodowym – ogólnych świadectwach pracy, zachowanej dokumentacji osobowej oraz w zeznaniach świadków i jego własnych. Podnieść należy, że w postępowaniu przed sądami pracy i ubezpieczeń społecznych okoliczności mające wpływ na prawo do świadczeń lub ich wysokość mogą być udowodniane wszelkimi dowodami przewidzianymi w kodeksie postępowania cywilnego i nie są potrzebne jakies szczególne dowody np. z dokumentów - wystarczą dowody np. z zeznań świadków i stron.

Na tej podstawie Sąd przyjął, że odwołanie wnioskodawcy jest zasadne, a jego żądanie co do zmiany zaskarżonej decyzji w zakresie dotyczącym ustalenia wartości kapitału początkowego z uwzględnieniem dodatkowych okresów zatrudnienia (ubezpieczenia) zasługuje na uwzględnienie.

Mając powyższe na uwadze Sąd orzekł o zmianie zaskarżonej decyzji kapitałowej na mocy powołanych przepisów w zw. z art. 477¹⁴ § 2 k.p.c.

Zgodnie z art. 118 ust. 1 i 1a ustawy o emeryturach i rentach z FUS organ rentowy wydaje decyzję w sprawie prawa do świadczenia lub ustalenia jego wysokości po raz pierwszy w ciągu 30 dni od wyjaśnienia ostatniej okoliczności niezbędnej do wydania tej decyzji, z uwzględnieniem ust. 2 i 3 oraz art. 120. W razie ustalenia prawa do świadczenia lub jego wysokości orzeczeniem organu odwoławczego za dzień wyjaśnienia ostatniej okoliczności niezbędnej do wydania decyzji uważa się również dzień wpływu prawomocnego orzeczenia organu odwoławczego, jeżeli organ rentowy nie ponosi odpowiedzialności za nieustalenie ostatniej okoliczności niezbędnej do wydania decyzji. Organ odwoławczy, wydając orzeczenie, stwierdza odpowiedzialność organu rentowego.

Kierując się tym przepisem oraz uwzględniając wcześniejsze rozważania Sąd uznał, że ustalenie ostatniej okoliczności niezbędnej do wydania decyzji (przeprowadzenie dowodu z zeznań świadków oraz ocena dokumentów osobowych) zwalniają organ rentowy z odpowiedzialności za opóźnienie w ustaleniu prawa do świadczenia emerytalnego wnioskodawcy. Orzeczenie w tym zakresie zawarto w pkt II-im wyroku.